Mihaela Marin

TERMENI INTERNAȚIONALI PREZENȚI ÎN PRESA NOASTRĂ ACTUALĂ. INVENTARUL LEXICAL DE SORGINTE ORIENTALĂ

1. INTRODUCERE

Influența orientală asupra limbii române este un subiect despre care s-au scris numeroase lucrări. Cuvintele de origine arabă şi persană au pătruns la noi prin filieră turcă şi astfel se justifică trăsăturile fonetice ale acestor cuvinte. Inventarul lexical pe care-l vom cerceta în studiul de față cuprinde termenii cel mai frecvent întâlniți în publicațiile româneşti şi pe diferite site-uri de pe internet, de unde provin şi atestările acestora. Elementele orientale actuale provin din idiomuri înrudite (persană, indiene), dar şi din familii lingvistice diferite (chineză, japoneză, coreeană, turcă) caracterizate de particularități fonetice şi morfologice distincte. Această nouă influență se datorează atât contextului istoric şi politic, cât şi celui cultural al momentului.

2. CLASIFICAREA TERMENILOR PE CÂMPURI SEMANTICE

Termenii selectați din presa noastră contemporană sunt încadrabili în următoarele sfere semantice[1]:

2.1. **Alimentație**: (arab., pers., tc.): *ayran:* s. 'Băutură tradițională turcească nealcoolică, uşor sărată pe bază de iaurt'; (chin.): *wok* s.n. 'Vas asemănător cu un ceaun, în care se gătesc alimentele la foc iute'; (coreean.): *kimchi* s. 'Amestec de varză şi gulii'; (jap.): *keplón* s. 'Conservant utilizat în scopul păstrării calităților originale ale produselor alimentare'; *maki* s. 'Rulou cu orez învelit în alge'; *miso* s. 'Mâncare tradițională din germeni de soia'; *sashimi* s. 'Aperitiv din ingrediente asemănătoare celor pentru sushi, cu excepția orezului'; *tempura* s. 'Preparat din peşte, creveți sau legume în aluat, prăjite'; *tofu* s. 'Brânză din soia; preparat din bucătăria japoneză'; *umami* s. 'Tub minuscul care proiectează sub formă de jet un amestec de substanțe chimice care simulează cele cinci senzații gustative de bază';

[1] Pentru verificarea sensurilor cuvintelor de origine orientală din limba română, precum şi ale etimoanelor lor, am folosit: Aryanpur-Kashani, Aryanpur-Kashani 1983, Crowther 1995, Dănilă, Dănilă 2011, DEX, DEXI, DCR[3], Faramarzi 2001, Lazard 1990, Suciu 2009, 2010.

LR, LXVIII, nr. 2, p. 237–248, Bucureşti, 2019

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

yakiniku s. ‘Carne prăjită în la mesele de instalații aduse din Japonia’; (indian.): *basmati* s. ‘Orez indian cu bobul lung’; *bhaji* s. ‘Mâncare din legume fripte sau prăjite’; *chutney* s., adj. ‘Condiment dulce-acrişor originar din India, făcut din fructe şi legume confiate în oțet îndulcit cu zahăr’.

2.**2**. **Organizare politico-administrativă**: **(**arab., pers.): *jamahirie* s.f. ‘Republică’; *majles* s.n. **1**. ‘Audiență în cadrul căreia un conducător ascultă doleanțele petiționarilor’. **2**. ‘Cameră a Parlamentului Iranian’; (chin.): *hutong* s.n. ‘Străduță îngustă din Beijingul tradițional’; *laogái* s. ‘Sistemul de lagăre de reeducare prin muncă din China’; (indian.): *panchayata* s.f. ‘Adunare politică locală’; (jap.): *amakudári* s. ‘„Paraşutare” a unui funcționar (japonez) de stat într-un post important pentru monopoluri’; *kogai* s. ‘Democrație japoneză constituită din organizațiile cetățeneşti’.

2.**3**. **Religie**: **(**arab., pers., tc.; islam): *baha’i* **1**. s. **‘**Religie monoteistă iraniană derivată din islamul şiit fondate în 1863, ca ramură a babismului, care propovăduieşte unitatea religioasă şi pacea în lume’. **2**. **‘A**dept al religiei baha’i’. **2**. adj. ‘Referitor la baha'i, specific baha'ilor’; *druz, -ă* **1**. s.m. ‘Membru al unei secte esoterice ismailite din Liban, Siria şi Israel’. **2**. adj. ‘Referitor la druzi, specific druzilor’; *fatwa* s.f. ‘sentință cu caracter de precept, dată de o autoritate religioasă islamică (ulema, muftiu)’; *fedain* s.m. ‘Luptător de gherilă palestinian’; *hadith* s.n. ‘Povestire a faptelor şi a învățăturilor lui Mahomed’; *hezbollah* s. ‘organizație politică şi paramilitară a şiiților libanezi, înființată în 1982, îndreptată inițial împotriva Israelului’; *marja* s. ‘oficial căruia i te adresezi’; *shari’a* s. ‘Jurisdicție musulmană’; *taliban, -ă* **1**. s.m. ‘Membru al mişcării islamice fundamentaliste sunnite, religioase şi politice, predominant de limbă paştou, răspândite în Afganistan şi Pakistan’. **2**. adj. ‘Specific talibanilor, referitor la talibani’; (chin.): *yang* s. ‘Principiul masculin, activ, luminos care în filosofia şi religia chineză interacționează cu *yin*, influențând destinul ființelor şi lucrurilor’; *yin* s. ‘Principiu feminin, care, în filosofia chineză, influențează destinul ființelor şi al lucrurilor’; (coreean.) *thai-chi* s. ‘Practică de meditație chinezească’; (indian.): *apsara* s.f. (Budism; hinduism) ‘Divinitate inferioară de sex feminin, de o mare frumusețe şi eleganță, neîntrecută în arta dansului’; *ashram* s.n. ‘lăcaş de cult indian’; *guru* s.m. **1**. ‘Maestru spiritual’. **2**. (fig.) ‘Mentor spiritual al unui scriitor, filosof, muzician, actor’; *mandala* s.f. (Hinduism; budism) ‘Reprezentare simbolică, de obicei sub formă de cerc, a Universului’; *mantra* s.f. ‘Incantație cu rol protector împotriva forțelor ostile’; *panchen lama* s.m. inv. ‘Demnitate înaltă în budismul Tibetan’; *sikh* s.m.f., adj. ‘Membru al unei comunități religioase din India, întemeiată în sec. XVI, care se opunea sistemului castelor’; *yantră* s.f. ‘Imagine care-i ajută pe yoghini la meditație’; *yoghín* s.m. ‘Adept al filozofiei şi al practicilor yoga’.

2.**4**. **Ştiințe**: **ASTRONOMIE**: (chin): *taikonaut* s.m. ‘Denumire chineză pentru astronaut’. **GEOLOGIE**: (jap.): *tsunami* s.n. ‘Valuri seismice de peste 30 m înălțime’. **2**. (Fig.) ‘Şoc’; **3**. (Fig.) ‘Forță irezistibilă’; **4**. (Fig.) ‘Calamitate, flagel’

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

5. (Fig.) ‘Element declanşator al unor efecte nefaste’. **ŞTIINȚE NATURALE**: (chin.) *jenşén* s.n. (Bot.) ‘Ginseng’; *shih tzu* s. (Zool.) ‘Câine de talie mică, originar din Tibet, asemănător pechinezului’; (jap.): *yéti* s.m. (Zool.) ‘Ființă primitivă uriaşă din apropierea crestelor Homului’; (indian.): *kenáf* s. (Bot.) ‘Plantă din estul Indiei, bogată în fibre’; (turcic.): *maral* s.m. (Zool.) ‘Specie de cerb care trăieşte în Tian-Şan şi munții din sudul Siberiei’; *şubát* s. (Zool.) **1**. **‘**Fermă mecanizată de cămile’. **2**. **‘**Lapte bătut din laptele de cămilă’. **FILOSOFIE**: (chin.) *feng-shui* s. ‘Arta aşezării obiectelor pentru a avea succes’; (jap.): *kaizen* s. ‘Abordare a productivității muncii’; *koan* s.n. ‘Ghicitoare cu sau fără răspuns’. **LINGVISTICĂ**: (chin.): *pinyin* adj. ‘Sistem de transcriere alfabetică şi fonetică a ideogramelor chineze, potrivit căruia se unifică redarea fonetică în toate limbile care folosesc alfabetul latin a numelor proprii din China’. **MEDICINĂ**: (jap.): *shiatsu* s. ‘Metodă de relaxare care constă în apăsarea cu degetele a punctelor de acupunctură’; (indian.) *ayurveda* s. ‘Medicină tradițională indiană’; *chakra* s.f. ‘Centru energetic al corpului omenesc’; *dosha* s.f. ‘Formă de energie specifică fiecărui individ’. **PSIHOLOGIE**: (jap.): *hibakusha* s. ‘Supraviețuitorii bombardamentelor atomice de la Hiroshima şi Nagasaki’; *hikikomori* s.m. ‘Tineri care, în urma unui şoc afectiv, se închid în casă, refuză contactul cu lumea reală, preferând exclusiv comunicarea online’; *karoshi* s. ‘Moarte cauzată de munca până la epuizare’; *seppuku* s. ‘Sinucidere rituală în Japonia; hara-kiri’. **SPORT**: **(**coreean.) *tae bo* s. ‘Combinație între box, taekwondo şi aerobic’; (jap.) *aikido* s. ‘Artă marțială japoneză care urmăreşte neutralizarea forței adversarului’; *dan* s.m. ‘Gradație la artele marțiale de la nivelul de centură neagră’; *ippon* s. (Judo) ‘Punct obținut prin imobilizarea adversarului la sol timp de 30 de secunde’; *judo* s.n. ‘Sport olimpic, asemănător cu luptele, originar din Japonia’; *judocan* s.m. (şi *judoka* s.m. inv.) ‘Practicant profesionist sau amator de judo’; *jiu-jitsu* s. ‘Artă marțială japoneză dezvoltată în scop de apărare individuală cu mâinile goale, dezechilibrând adversarul’; *karate* s. ‘Tehnică japoneză de luptă bazată exclusiv pe mijloace naturale în atac şi în apărare’; *karateka* s.m.f. ‘Practicant de karate’; *karatist, -ă* s.m.f. ‘Luptător de karate’; *kendo* s.n. ‘Artă marțială japoneză în care se folosesc săbii de bambus ținute cu ambele mâini’; *kata* s.f. ‘Mişcare din judo, karate’; *kóka* s. ‘Decizie de arbitru care acordă unui jucător 3 puncte pentru executarea unui procede’; *seiza* s. ‘Poziție (din tradiția japoneză) aşezat în genunchi, cu fesele sprijinite pe călcâie’; *sensei* s.m. ‘Instructor de judo sau karate’; *sudoku* s. ‘Joc care constă în completarea unei grile de nouă careuri a câte nouă căsuțe fiecare cu cifre între 1 şi 9’; *sumo* s. ‘Sport tradițional japonez’; *yúko* s. (Judo) ‘Decizie de arbitru care acordă unui jucător 5 puncte pentru executarea unui procedeu sportiv’.

2.5. **Cultură tradițională**: (jap.) *chado* s. ‘Ceremonia ceaiului’; **ARTĂ DECORATIVĂ**: (jap.): *ikebána* s.f. ‘Arta tradițională japoneză de aranjare a florilor în glastre’; *origami* s. ‘Arta tradițională japoneză de pliere a hârtiei’; *moribana* s. ‘Aranjament ikebana’. **MUZICĂ**: (chin.) *pi-pa* s. ‘Mandolină cu patru coarde’; (jap.) *karaoke* s.n. ‘Formă de divertisment în care interpreți amatori cântă

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

melodii cunoscute, acompaniați de orchestra deja înregistrată'. **TEATRU TRADIȚIONAL**: (jap.): *bunráku* s. 'Teatru tradițional de marionete'; *jorúri* s. 'Narațiunea în teatrul tradițional de marionete'; *kabúki* s.n. 'Teatru tradițional japonez'; *omozukái* s. 'Mânuitor principal în teatrul cu marionete japonez'; *shamisen* s. 'Muzica unui instrument cu coarde originar din Okinawa, întâlnită în teatrul de marionete tradițional'. **FILM**: (jap.): *anime* s. 'Animație caracterizat prin stilizare extremă, colorit artificial şi peisaj fix turistic'; *otáku* s. 'Benzi desenate japoneze'. **LITERATURĂ**: (jap.): *haikú* s.n. 'Poezie clasică din trei versuri, primul şi al treilea pentasilabice, iar al doilea heptasilabic'; *joruri* s. 'Narațiunea în teatrul de marionete japonez'.

2.**6**. **Vestimentație**: (arab., pers.): *al-amira* s. 'Accesoriu alcătuit dintr-o bonetă şi o eşarfă rotundă (prinsă cu ace de siguranță) care acoperă gâtul'; *chadri* s. 'Îmbrăcăminte lungă şi largă purtată de către femeile musulmane din India, Pakistan şi Afganistan, prevăzută cu un grilaj în dreptul ochilor'; (indian.) *jodhpur* adj. 'Pantaloni în stil indian'; (jap.): *fundoshi* s. 'Obiect japonez tradițional de lenjerie de corp masculină, care acoperă sexul şi lasă fesele descoperite, constând dintr-o fâşie de pânză petrecută în jurul brâului, apoi printre picioare şi legată la spate'.

3. ADAPTAREA LA SISTEMUL LIMBII ROMÂNE

3.1. Scrierea

Variantele multiple de scriere ale aceluiaşi cuvânt se explică prin:

a) transliterarea diferită în limbile prin care au pătruns (franceză, engleză):

chadri/tchadri: „Purtarea *tchadri*-ului". (Elle 11/01, 58)[2]; „I se spune *chadri*". (evz.ro 12/08); *Hezbollah/Hizbullah*: „Organizatorul rețelei *Hezbollah*". (Ad. 02/90, 6); „*Hizbullah* a rezistat atacurilor terestre". (lovendal.ro mai 2007); *majles/majlis*: „Clădirea *Majlisului*". (Sc. 02/79, 4); „*Majlesul* este condus conform principiilor […] islamice". (academia.edu); *sheila/shayla*: „*Sheila* este o eşarfă". (evz.ro 01/11). „*Shayla* reprezintă un văl tradițional". (olgalady.wordpress.com 02/11); *sharia*: „Inserarea legii *Sharia* în proiectul de Constituție". (blogideologic.wordpress.com 09/11); *qi/chi/ki*: „Buna circulație a lui *Qi* (suflul vital)". (Elle 04/99, 104); „Curgerea liberă a energiei numită *ki* în japoneză, *chi* în chineză". (Elle 01/04, 101); *kai-zen/kaizen*: *Kai-zen* este o abordare a productivității, care are ca origine unele aplicații de muncă ale unor experți americani în întreprinderile japoneze, după al Doilea Război Mondial',*Kaizen* [înseamnă] 'schimbare în bine'". (Argeş Expres 04/10); *karoshi*: „Primul caz de *karoshi* a fost consemnat […] în 1969". (G. 04/07, 7); *kendo*: „Cea mai nobilă [artă marțială] este

[2] Pentru sursele primare consultate în format electronic am indicat între paranteze domeniul, iar pentru celelalte referința bibliografice se află la sfârşitul articolului la secțiunea Sigle.

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

kendo, «calea săbiei»". (Naț. 11/00, 3); *nô*: „Trei piese Nô de scriitori anonimi japonezi". (R.lit. 02/84, 16); *sashimi*: „Preparatul de bază este *sashimi*". (Elle 03/99, 114); *sake/saké*: „Băutura mortală *sake*". (Expres 30/94, 15); „Tare ca un *sake*". (G.Sp. 02/08); *sepuku/seppuku*: „Şi-a făcut *sepuku*". (Ev. Z. 07/97, 12). „Mishima şi-a făcut *seppuku*". (evenimentul.ro 03/02); *khazar*: „*Khazarii* sunt […] duşmani [...] ai talibanilor". (Olivia 03/03, 88–89); *judokan*: „Al treilea *judokan* roman". (Sc. 05/82, 5).

b) Ortografierea potrivit normelor limbii române:

aiatolah: „S-a reîntors în Iran *aiatolahul*". (Sc. 02/79); *burca*: „Hidjab-ul sau *burca*". (criticatac.ro, 05/12); *caroshi*: „*Caroshi* – moartea din prea multă muncă". (Ev. Z. 04/07, 3); *cendo*: „*Cendo* a devenit acum o artă marțială a Japoniei". (R.lit. 08/ 08, 26); *molah*: „*Molahul* Omar". (Naț. 04/01, 11); *hazar*: „*Hazarii* au fost un enigmatic popor". (R. lit. 05/85, 22); *judocan*: „*Judocanii* români". (Sc. 01/73, 2); *no*: „Artist de teatru *No*". (jumalul.ro 05/09); *sunit*: „Musulman *sunit*" (revista22.ro 06/05); *şiit*: „*Şiiți* şi kurzi". (Ad. 07/07, 9); *saşimi*: „Prada se şi transforma în *saşimi*". (R.l. 05/83, 6); *tomfă*: „Centuri cu multe compartimente, [...] încărcătoare, chei sau *tomfă*". (libertatea.ro 05/09).

3.2. Particularități semantice

Inventarul cuprinde: **a)** termeni monosemantici, utilizați în sens denotativ; **b)** termeni folosiți cu sensuri conotative depreciative şi/sau ironice atunci când se referă la politicieni corupți, extrem de conservatori sau xenofobi. Ex.: „Jorg Hayder, *ayatollahul* extremei drepte din Austria". (Ad. 10/02, 14); „Ion Iliescu, *ayatollahul* PSD" (jurnalul.ro 1 mai 2011); „*Fedainii* lui Băsescu". (scrndfi.ro, 10/12); „Noua *Jamahirie* pedelistă… (jurnaluldearges.ro 03/11); „Victor Ponta i-a numit *mujahedini* pe jurnaliştii". (nasul.tv, 2/02/14); „*Jihadul* politic la alegerile din Argeş". (jurnaluldearges.ro, 03/11); „Operele [artistului de stradă din Paris] de guerrilla *nikab* au fost expuse la New York". (voxeurope.eu 11/10); „Jean-Paul Sartre, marele «*guru*» al inteligheției pariziene". (R.lit. 08/95, 14); „Recitarea numelor «al-Qaida» şi «Iran» a devenit un soi de *mantra*, de descântec politic". (R.l. 03/08); „Pensionarii îşi fac singuri sepuku cu *talonul* [de pensie]". (G. 06/10, 10); „3 000 de euro, un concediu cu shogun, gheişe şi *shinkansen*". (Cot. 30/08 07); *shogun*: **1**. (impropriu; autohtonizat) 'Şef, boss al unei organizații criminale': „*Shogunul* se destăinuie". (R.l. 02/94, 16); **2**. (ironic) 'lider politic ce aplică metode agresive': „«*Shogunul*» […] a făcut ani de puşcărie (în locul lui Traian Băsescu) în dosarul Flota". (G. 07/08, 4); „M-am săturat să joc *sudoku* la serviciu". (Ev.z. 11/08,15); *tsunami*: (fig.) **1**. 'Val, invazie': „Veritabil *tsunami* de tipărituri, nu întâlneşte încă, […] acel filtru axiologic pe care şi epoca interbelică". (Ad. lit. şi art. 743/04, 1); „*Tsunami* de concedieri colective în 2006". (R.l. 12/05, 1); **2**. 'Şoc': „Nici Televiziunea națională, nici particularele n-au îndrăznit să-l supere de dom' Timofte, aşa că *tzunami*-ul proiectat de noi n-a putut depăşi marginile paharului cu

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

apă". (G. 02/06, 12); „Un *tsunami* antropologic a devastat insula [Sardinia] şi el crede că nu se poate trece pe parcursul unei singure generații de la oi la telefonul mobil". (R.lit. 06/06, 29); **3**. 'Forță irezistibilă': „*Tsunami*-ul tenisului mondial [...], un tânăr […] de 22 de ani". (Prog. TV 06/ 08, 28); **4**. 'Calamitate, flagel': „*Tsunami* în serviciile secrete". (R.l. 12/05, 1); **5**. 'Declanşator al unor efecte nefaste': „Tăriceanu, un *tsunami* pentru Guvernul Tăriceanu?" (R.l. 11/05, 2).

3.3. Particularități morfologice

Încadrarea substantivelor în categoria genurilor pe baza a trei criterii: **a)** formal, al finalei vocalice sau consonantice a cuvântului; **b)** raportarea la genul natural al persoanei desemnate; **c)** relația cu un sinonim din acelaşi câmp semantic.

3.**3**.**1**. Sunt încadrate în categoria masculinelor, substantivele în finală consonantică şi cele în *-i, -u*: *baha'i*: „*Baha'iul* Wargha Enayati". (gandul.info 10/14); *druz*: „*Druzul* Walid Jumblatt". (revista22.ro 06/15); *mollah*: „*Mollahul* Omar"; *fedain*: „Membri ai miliției *fedainilor*". (adevarul.ro 04/09); *jenşen*: „*Jenşenul*, plantă agricolă?" (Sc. 11/82, 3); *yuan*: „*Yuanul* ca o alternativă la dolarul american". (ziare.com 14/03/13). „10.000 de instituții financiare fac afaceri în *yuani* chinezeşti. (ziare.com 14/03/13).; *won*: „*Wonul* coreean cotat în jur de 1300/dolar". (Z. 01/98, 4); *guru*: „Cuvântul *gurului*". (Z. 01/98, 4); *yoghin*: „*Yoghinul* a rămas în această stare timp de opt zile". (Sc. 06/79, 5); *bonsai*: „*Bonsaii* […] trăiesc în ghivece sau tăvițe". (Gaz. de Sud 02/09); *judokan*: „*Judocanii* români şi-au etalat calitățile". (Sc. 01/73, 2); *ronin*: „Aceşti oameni erau numiți *ronini*". (Ad. 09/02, 1); *sensei*: „*Sensei* Cătălin Țăranu". (Ad. 03/05, 1); *shogun*: „La Tokyo […] veghează câțiva «*shoguni*» din umbră". (adevarul.ro 11/07); *yeti*: „Un *Yeti* african?" (Sc. 10/78, 5); (turcic.) *hazar*: „*Hazarii* au fost un enigmatic popor". (R.lit. 05/85, 22).

3.**3**.**2**. Masculinele au pluralul în *-i*: *baha'i*: „*Bahaii* sunt convinşi că sufletul lor va progresa şi după moarte" (gandul.info 10/14); *druzi*: „*Druzi* sau druzieni". (ziaruldeduminica.ro 02/09); *fedaini*: „Membri ai miliției *fedainilor*". (adevarul.ro 04/09).

3.**4**. Fac parte din clasa femininelor numele comune terminate la singular în *-a* sau în *-e*: *şaria*: „Inserarea legii *Sharia* în proiectul de Constituție". (blogideologic. wordpress.com 09/11); *jamahirie*: „Marea *Jamahirie* Arabă Libiană". (romanian.ruvr.ru 01/13); *fatwa*: „O *fatwa* [...] interzice realizarea oamenilor de zăpadă". (mediafax.ro 01/15); (jap.): *okiya*: „Studentele intră într-o *okiya*". (R.l. 12/94, 11); *hiroşima*: „O *hiroşimă* este egală cu o capacitate de distrugere echivalentă cu cea abătută asupra Hiroşimei". (Sc. 08/75, 8); *tonfa*: „O armă albă, […] o *tomfă*". (R.lit. 25/93, 7); (indian.) *panchayata*: „Membri ai guvernului şi *panchayatelor*". (Sc. 02/75, 6); *mandala*: „Poze cu *mandale* colorate". (G. 03/10, 11); *yantra*: „[Membrilor MISA] li s-a înfățişat la început o *yantră*". (G. 03/08, 13).

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

3.5. Substantivele terminate în consoană au fost asimilate clasei neutrelor: *hadis*: „Musulmancele respectă *hadisele*”. (forum.desprecopi.com 03/05); *majles*: „*Majlesul* […] este condus conform principiilor islamice”. (academia.edu); *niqab*: „Femeile [...] să poarte [...] *niqab*”. (mediafax.ro 01/15); *ashram*: „Un *ashram* este un lăcaş de meditaţie”. (Femeia 12/92, 22); *futon*: „*Futonul* poate ţine loc şi de pat”. (vreaumobila.ro 03/11); *sake*: „[Gheişele] pot servi *sake* […] clienţilor”. (R.l. 12/94, 11); *yakiniku*: „Un *yakiniku*, adică un local unde clienţii sunt poftiţi să-şi prepare singuri friptura”. (Ev.z. 12/07, 24)

3.5.1. Neutrele au pluralul în *-uri* **(a)** sau în *-e* **(b)**:

(a) *chador*: „*Chador-uri* pe imaginile [...] fotomodelelor”. (ziare.com 02/09); *hadit*: „Sute de *hadituri*”. **(**forum.desprecopi.com 03/05); *niqab*: „Purtarea *niqaburilor*”. **(**vice.com 09/13); *hutong*: „Trecerea de la *hutonguri*, la zgârie nori”. (Ev. 02/04); „Beijingul era plin de *hutong-uri*”. (culiuc.com 9/07/2007); *siheyuan*: „*Siheyuan-uri* (case patrulatere cu ogrăzi interioare)”. (culiuc.com 9/07/2007); „*Ashram-uri* ale MISA, dotate cu videochat-uri”. (Ad. 10/04, 13); *haiku*: „*Haiku-urile* tălmăcite din desenele lui I.M.”. (R.lit. 04/75, 1); „O mână de ajutor victimelor *tsunami-urilor* din Asia”. (G. 05/06, 9);

(b) *anime*: „Două seri de *anime* japoneze”. (Obs. cult. 02/06); *futon*: „*Futoane* japoneze”. („22” 28 /03, 11); *vilayet*: „Starea de asediu […] în 14 *vilayete* [ale Turciei]”. (Sc. 07/74, 6). *Anime* este resimţit în română ca o formă de plural şi de aceea este inclus în clasa neutrelor în *-e.*

3.5.2. Au plurale redundante substantivele: *druz, fedain, mujahedin, ulema, taliban*, *rubayat* (sg. *ruba'i,* pl. arab. *rubayat*). Acestea sunt forme de plural în limba arabă, însă au fost percepute de vorbitorii români ca forme de singular tocmai din cauza finalei lor consonantice.

3.5.3. O serie de cuvinte au şi forme de plural în *s*, preluate ca atare din engleză şi franceză: *abaya, hijab*: „Haine moderne […] *abayas, hijabs*”. (captkeyo.com 05/13); *dosha*: „Corpul uman are trei substanţe (*doshas*)”. (captkeyo.com 05/13); *hibakusha*: „Noi, aceşti *hibakushas* […] nu putem uita suferinţele“. (FI. 08/82, 22).

3.5.4. Sunt invariabile în funcţie de gen şi număr: „O eşarfă, *al-Amira*”. (evz.ro 01/11); „Khomeini este proclamat *marja* în 1963”. (jurnalul.ro 06/09); „*Bhaji* din spanac şi ca [...] ornamente sunt nimfele (*apsara*)”. (C. N. 01/09); „Aceşti *ainu* debordau de vitejie”. (R.lit. 3/97, 23); „Etnicii *ainu* sunt un popor indigen cu propria lor limbă, religie şi cultură”. (9 am.ro 06/08); „Tinerele personaje politice seamănă […] cu păpuşile *bunraku*”. (G. 10/07, R.lit. 9 IV 81, 22); „I se spune *chadri*” (evz.ro 12/08); „Deţinătorul a […] 6 *dan* aikido”. (ziare.com 10/08); „*Fundoshi*, costumaţie asemănătoare luptătorilor de *sumo*”. (ziare.com 03/09); „Mesele *hibachi*, unde se prepară meniurile Teppanyaki”. (Elle 06/04, 148); „Camera unui *hikikomori* include [...] jocuri PC, DVD-uri, cărţi şi un calculator”. (R.l. 07/07, 23); „243.692 de *hibakusha* mai trăiesc [...] în Japonia”. (ziare.com 07/09); „Şapte *judoka* […] din lotul selecţionabililor români”. (Sc.

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

05/83, 5); „Elementele unui străvechi sport nipon, *jiu-jitsu*”. (Sc. 12/79, 5); „Vei învăța tehnicile […] *jiu jitsu*”. (Av. 09/01, 74); „Cea mai nobilă [artă marțială] este *kendo*, «calea săbiei»”. (Naț. 11/00, 3); „Rețeta tradiționalului *kimchi*”. (ProTV Mag. 09/09, 79); „*Keplon* […] un conservant pentru produse alimentare”. (R.l. 07/75, 6); „Ghicitorile […] pe care filozofia orientală le numeşte *koan*”. (L. 02/80, 28); „Să citez şi un (fel de) *koan* românesc: Să te ferească Dumnezeu de fuga şchiopului şi de bătaia orbului”. (R.lit. 06/07, 21); „Această nouă formă de democrație […] este legată […] *kogai* (poluare)”. (Sc. 12/07, 3); „Am putut face o demonstrație de *kabuki*”. (R. lit. 08/08, 26); „Literar, *kaizen* […] s-ar mai putea traduce şi ca ‘schimbare în bine’”. (Argeş Expres 04/10); „*Kamikaze*, acei oameni-dinamitã din timpul celui de-al Doilea Război Mondial”. (I. B. 12/85, 8); „Rețele teroriste […] recrutează *kamikaze*”. (Ad. 06/05, 12); „Un student filipinez [...] a ucis într-un bar *karaoke* un bărbat”. (Ad. 11/02, 13); „Campionat național de *karate*”. (Ad. 05/09); „Arbitrul cu calități de *karateka*”. (FI. 06/87, 22); „*Karoshi* […] înseamnă ‘moarte din cauza supramuncii’”. (G. 04/07, 7); „După un *kata* (exercițiu specific) [...] senseiul a fost pus la o încercare de mare dificultate”. (Gaz. Sp. 03/90, 1); „[A.B.K.] l-a învins prin *koka* pe E.G.”. (Sc. 08/84, 5); „*Maki*, adică rulou cu orez, învelit în alge”. (G. 09/09, 16); „Există site-uri româneşti de *manga* şi *anime*”. (Obs. cult. 02/06); „Supă de *miso*”. (Ad. 06/03, 7); „Îi place […] mai mult *moribana*”. (Ev.z. 01/10); „Vicecampionul mondial […] m-a învins atunci prin *nippon* (corespunzător cu K.O. de la box)”. (Sc. 05/80, 5); „Nu-l putem aduce pe cel mai bun artist de teatru *No*”. (jumalul.ro mai 2009); „Primul concurs național de *origami* din România”. (Ad. 06/01, 4); „Termenul *otaku* se identifică cu benzile desenate japoneze”. (R.l. 10/06, 31); „Celebrele «*ryotei*», cu prețuri astronomice”. (R.l. 12/94, 11); „Washingtonul n-a avut trecere în fața băuturii mortale *sake*”. (Expres 30/94, 15); „*Sashimi* nu conține orez”. (The One 05/04, 137); „Cristalizarea fluxului *chi*”. (AS 10/01, 23); „A.C. şi-a făcut *sepuku* pentru că îl cicălea nevasta”. (Ev. Z. 07/97, 12); „Un preot *sikh* a restabilit recordul pentru cea mai lungă barbă din lume”. (descopera.ro 03/10); „*Shinkansen* - trenul de mare viteză japonez […] va fi renovat”. (R.l. 11 X 82, 6); „Strigătul disperat al unui angajat bugetar: „M-am săturat să joc *sudoku* la serviciu”. (ziaruldeiasi.ro 03/11); „Luptător de *sumo* din Japonia”. (Sc.t. 4 06/4, 5); „*Surimi* este considerat în mod greşit fruct de mare”. (adevarul.ro august 2011); „O porție de *sushi* costă 22$”. (Unica 12/03, 162); „Arbitrul de pe *tatami*”. (FI. 10/88, 22); „*Tempura* cu creveți şi file de şalău”. (Elle 12/03, 188); „*Tofu* este înlocuitorul cărnii şi al brânzei”. (AS 01/07, 8). „Cea mai sănătoasă este brânza *tofu*”. (G. 11/ 09, 12); „Dulce, acru, amar, sărat şi *umami* – gustul glutamatului de monosodium”. (Ad. 09/ 03, 12); „[Clienți] gătind *yakiniku*”. (vipmagazin.md 06/05); „Gangsterii […] faimoasei mafii japoneze „*Yakuza*” sunt puternic implicați în traficul de droguri”. (I.B. 11/83, 8). „[*Yakuza*] nu mai poate plăti salariile celor 90. 000 de angajați”. (C. 01/09, 11); „*Cacik* (salată turcească de castraveți)”. (AS 07/08, 13).

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

3.**5**.**5**. **Flexiunea cazuală**

Unele substantive şi-au creat forme de genitiv-dativ după modelul celor româneşti. „Dezarmarea *Hezbollah-ului*”. (revista22.ro 02/05); „Clădirea *Majlisului*”. (Sc. 02/79, 4); „Arta *GO-ului*”. (Ad. 1 03/05, 1); „Devalorizare de o zi a *yuanului*”. (gandul.info. 11/08/15); „Cuvântul *gurului*”. (Cont. 12/74, 4); „Protectoare a *yantrei*”. (Cont. 12/74, 4); „Fanii *animelor*”. (Obs. cult. 02/06); „Laconismul *haiku-ului*”. (R.lit. 12 /74, 20); „Prepararea *sushiului*”. (G. 09/09, 16); „[Victimele] *tsunami-urilor* din Asia”. (G. 05/06, 9).

Valorile cazuale de genitiv şi acuzativ se pot exprima şi prin construcţii cu prepoziții. Ex.: „Arbitrul cu calități de *karateka*”. (FI. 06/87, 22); „Învingător prin *koka*”. (R.l. 11/84, 7); „Concurs național de *origami*”. (Ad. 06/01, 4); „Supă de *miso*”. (Ad. 06/03, 7); „Muzica la *shamisen*”. (R.l. 12/94, 11).

3.**6**. Sunt folosite adjectival cuvintele: *druz*: „liderul *druz*”. (primatv.ro 2008); „religia *druză*”. (ziaruldeduminica.ro 02/09); „luptători *druzi*”. (e-şcoală.ro 05/07); „miliții *druze*”. (e-şcoală.ro 05/07); *Hezbollah*: Mişcarea *Hezbollah*. (mediafax.ro 02/15); *feng shui*: „Principiile *Feng Shui*”. (Cosmopolitan I-II/04, 80); „Consilierii *feng-shui*”. (Ev. Z. 01/07, 28); *jenşen*: „Un spray preparat pe bază de *jenşen*”. (Săpt. 12/76, 2); *pin-yin*: „Sistemul *Pinyin* de transcriere a numerelor proprii”. (R.l. 01/79, 6); *shi-tzu*: „Cățelul său *shi-tzu*”. (Ad. 08/02, 10); *tae-bo*: „Aerobic, *tae-bo* […] dans african sau modern”. (Compact 01/08, 4); *apsara*: „Dansatoare *apsara*”. (MF 06/01, 2); *basmati*: „Orezul *basmati*”. (Av. 08/02, 93); *bhaji*: „Pyaz *bhaji* (chifteluțe de ceapă)”. (adevarul.ro 12/03/10); *chutney*: „Garnitura *chutney*”. (Av. 12/02, 10); *jodhpur*: „Pantaloni *jodhpur*”. (R.l. 10/09, 16); *sikh*: „Turbanul *sikh*”. (Ad. 01/04, 5); *ainu*: „Etnicii *ainu*”. (9am.ro 06/08); *bunraku*: „Păpuşile *bunraku*”. (G. 10/07, R.lit. 9/04/81, 22); *dan*: „6 *dan aikido*”. (ziare.com 10/08); *hibachi*: „Mesele *hibachi*”. (Elle 06/04, 148); *jiu jitsu*: „Vei învăța tehnicile […] *jiu jitsu*”. (Av. 09/01, 74); *kabuki*: „Teatrul *kabuki* reprezenta pe scenă fapte istorice”. (R.lit. 08/08, 26); *kamikaze*: „Misiuni *kamikaze*”. (Ad. 09/01, 17); *karaoke*: „Bar *karaoke*”. (Ad. 11/02, 13); *kendo*: „Clubul *kendo*”. (Ad. 09/03, 14); *miso*: „Supa *miso*”. (Elle 03/99, 114); *no*: „Teatru *No*”. (jurnalul.ro 05/09); *otaku*: „Fenomenul *Otaku*”; Termenul „*otaku*”. (G. 10/06, 13); *yakuza*: „Filme *yakuza*”. (R.lit. 02/75, 20); *hazar*: „Nume *hazar*”. (Cot. 06/07).

5. **PRODUCTIVITATEA TERMENILOR**

Câțiva dintre termenii discutați în lucrarea de față reprezintă baza de la care s-au format noi cuvinte. Este vorba despre derivatele substantivale, adjectivale şi verbale:

Formații pe teren românesc: **a)** de la numele comune: *burqată* s.f. ‘Femeie care poartă *burqa’*: „*Burqatele* alea cine se cred?” (forum.softpedia.com, 11/10) [burqa]; *hijabist, -ă*: **1**. s.f. ‘Femeie care poartă hijab’: „Prin […] boutique-uri de

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

lux […] *hijabiste*”. (forum.softpedia.com, 11/10). **2**. s.m. ‘Bărbat cu mentalitate retrogradă’: „Mai mulți *hijabişti* sunt refulați”. (cronici.tv 02/09). [jihab + -ist]; *hijabizare*: s.f. ‘Acoperire cu hijab’. „[Princess Jihab] îşi numeşte acțiunea *hijabizare*”. (voxeurope.eu, 11/10). [hijabiza]; *jihabiza*: ‘A picta văluri şi chadoruri peste imaginile fotomodelelor’: „[O tânără artistă franceză] *jihab-izează* reclamele stradale”. (ziare.com 02/09). [jihab + -iza]; *jihabizare*: s.f. ‘Acțiunea de a jihabiza’: „În galeria online a *jihabizărilor*, fotomodelele [...] au fost echipate […] cu chador-uri”. (ziare.com, 21/02/09). [jihabiza]; *jamahirist*: adj. ‘Specific unei Jamahirii’: „[Statul român] nu [e] *jamahirist*”. (m.ziare.com 09/13). [jamahirie + -ist]; *jihadist, -ă:* **1**. s.m. ‘Luptător în jihad’: „[Misterul identității] *jihadistului* John”. (mediafax. ro 21/01/15). **2**. adj. ‘Referitor la jihad’: „Dimensiuni *jihadiste* şi eşec Islamic”. („22” 11/01, 5). [jihad + -ist]; *jihadiza*: vb. I. tranz. ‘A declanşa jihad’: „Siria şi Irakul vor fi *jihadizate*”. (forum.computergames.ro, 08/13). [jihad + -iza]; *jihadizare*: s.f. ‘Acțiunea de a jihadiza’: „Pakistanul în prologul *jihadizării*”. (adevarul.ro, 11/11). [jihadiza]; *jihadizat*: adj. ‘Extremist, terorist’: „Individizii *jihadizați* (stiri.ro 08/13) [jihadiza]; *nikabizare*: s.f. ‘Acoperire cu niqab’: „*Nikabizarea* afişului”. (voxeurope.eu 11/10). [nikab + -izare]; *karatist, -ă*: „Milla Jovovich e o karatistă de frunte”. (AS 09/04, 21); „Marian Bătăiosu se caracterizează drept *karatist*”. (G. 08/09); *protaliban* adj. ‘Favorabil talibanilor’. „Anturaj *protaliban*”. (Ad. 12/01, 1); *şaormar* s.m. ‘Bucătar specializat în pregătirea shaormei’. „Fastfood angajează *shaormari*”. (R.l. 11/ 08, 2, cf. R.lit. 45/04, 15). [şaorma + -ar]; *şaormerie* s.f. ‘Local unde se prepară şi se consumă şaorma’. „Turul *shaormeriilor* din Bucureşti”. (ProTV Mag. 43/08, 12). [şaorma + -erie]; *shogunal, -ă* adj.: „Călătorie la curtea *shogunală*”. (G. 07/08, 14). [din shogun, după regal]; *talibancă* s.f. **1**. ‘Femeie musulmană înveşmântată în burqa’: „Ziceai că sunt *talibancă*”. (părinti.com 02/05); „Două *talibance*”. (roportal.ro/discutii 07/07). **2**. ‘Femeie care crede orbeşte într-o idee, care venerează ceva (un oraş, de pildă)’: „*Talibani* şi *talibance* îți spun cât de frumos e [Sibiul]”. (Tribuna 05/09). **3**. (Fig.) ‘Persoană extrem de insistentă’. „A mea [fetiță] e ... o *talibancă* fără seamăn. Se trezeşte de 3–4 ori pe noapte şi cere sân”. (pentrumamici.ro/forum 11/08);

b) de la nume proprii şi comune cu sufixele *-ist şi -istan*: *ghaddafist* adj. „[Politicienii] cu un trecut *ghaddafist*”. (ingepo.ro 12/14); *khomeinist* adj. „Iranul *khomeinist*”. (inliniedreaptă.net 07/09). [n. pr. Khomeini + -ist]; *moonist, -ă* adj, s.m.f. (Rel.) ‘Adept al doctrinei religioase a lui Moon’: „Afaceri de racolare a tinerilor de către *moonişti*”. (Sc. 11/77, 5). [n. pr. Moon n. pr. + suf. -ist]; *shaktist* s. m., adj. ‘Adept al cultului zeiței Shakti (în hinduism)’. [n. pr. Shakti]; *Absurdistan*: „În *Absurdistan* totul e posibil”. (ziuaveche.ro 04/15); *Românistan, Secuistan*: „Țara se va numi Românistan – Secuistan”. (condeiulardelean. ro 03/11).

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

6. CONCLUZII

1. În lucrarea de față am cercetat lexeme provenite din diferite limbi orientale pe baza unui corpus alcătuit din contexte extrase din presa scrisă şi on-line.

2. Sunt preponderente substantivele comune pentru care nu există un criteriu unitar de ortografiere, iar încadrarea lor în categoria genurilor gramaticale şi formele cazuale sunt pur formale.

3. Cuvintele au pătruns în română prin intermediar francez sau englez şi sunt folosite exclusiv cu sensurile cu care acestea circulă în presa occidentală, fără legătură cu cele pe care termenii le au în limbile de origine. Aceste lexeme au dobândit în română sensuri noi depreciative şi ironice.

4. Din exemplele menționate rezultă capacitatea unora dintre termeni de a da naştere la derivate şi compuse pe teren românesc.

Pentru alcătuirea inventarului lexical şi verificarea sensurilor termenilor am utilizat o serie de dicționare româneşti şi străine enumerate la sfârşitul prezentului articol.

SURSE

„22”: „22”, revistă Bucureşti.
Ad.: „Adevărul”, ziar, Bucureşti.
Ad. lit. şi art.: „Adevărul literar şi artistic”, ziar, Bucureşti.
Argeş Expres: „Argeş Expres”, revistă, ediția online argeşexpres.ro.
AS: „Formula As”, revistă Bucureşti.
Av.: „Avantaje”, revistă, Bucureşti.
C.: „Curentul”, ziar Bucureşti.
C. N.: „Curierul Național”, ziar, Bucureşti.
Compact: „Compact Bucureşti”, ziar distribuit gratuit în stațiile de metrou.
Cont.: „Contemporanul”, revistă Bucureşti.
Cosmopolitan: „Cosmpolitan”, revistă Bucureşti.
Cot.: „Cotidianul”, ziar, Bucureşti.
Elle: „Elle”, revistă, Bucureşti.
Ev.: „Evenimentul”, Iaşi, ediție online., evenimentul.ro.
Ev. Z.: „Evenimentul zilei”, ziar, Bucureşti.
Expres: „Expres”, revistă, Bucureşti.
Femeia: „Femeia”, revistă, Bucureşti.
Fl.: „Flacăra”, revistă, Bucureşti.
G.: „Gândul”, ziar, Bucureşti.
G.Sp.: Gazeta Sporturilor”, revistă, Bucureşti.
Gaz. de Sud: „Gazeta de Sud”, ziar, Craiova.
Gaz. Sp.: „Gazeta Sporturilor”, revistă, Bucureşti, ediție onlie, gsp.ro.
I.B.: „Informația Bucureştiului”, ziar, Bucureşti.
L.: „Lumea”, revistă, Bucureşti.
MF: „Madame Figaro”, revistă, ediția românească.
Naț.: „Național”, Bucureşti.
Obs. Cult.: „Observator cultural”, ziar, Bucureşti.
Olivia: „Olivia”, revistă, Bucureşti.
Prog. TV: „Program radio-tv”, revistă, Bucureşti.
ProTV Mag.: „ProTv Magazin”, ediție online, protvmagazin.ro.
R.l.: „România liberă”, ziar, Bucureşti.

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)

R.lit.: „România literară”, revistă, Bucureşti.
Săpt.: „Săptămâna”, revistă, Bucureşti.
Sc.: „Scânteia”, ziar, Bucureşti.
Sc.t.: „Scânteia tineretului”, ziar, Bucureşti.
The One: „The One”, revistă, ediția online, theone.ro.
Unica: „Unica”, revistă, Bucureşti.
Z.: „Ziua”, ziar, Bucureşti.

BIBLIOGRAFIE

Aryanpur-Kashani, Abbas, Manoochehr Aryanpur-Kashani, 1983, *The Concise Persian-English Dictionary*, Teheran.
Crowther, Jonathan (ed.), 1995, *Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English*, Oxford University Press.
Dănilă, Elena, Andrei Dănilă, 2011, *Dicționar ilustrat de cuvinte şi sensuri recente în limba română*, Bucureşti, Editura Litera Internațional.
Faramarzi, M. T., 2001, *Iranul. Ghid turistic*, traducere de Cristina Muică şi Cristian Teodorescu, Bucureşti, Editura Enciclopedică.
Lazard, Gilbert, 1990, *Dictionnaire persan-français*, Teheran.
Suciu, Emil, 2009, *Influența turcă asupra limbii române.* Vol. I: *Studiu monografic*. Bucureşti, Editura Academiei Române.
Suciu, Emil, 2010, *Influența turcă asupra limbii române.* Vol. II: *Dicționarul cuvintelor româneşti de origine turcă*. Bucureşti, Editura Academiei Române.

SIGLE

DCR[3]: Dimitrescu, Florica (coord.), Alexandru Ciolan, Coman Lupu, 2013, *Dicționar de cuvinte recente*, Bucureşti, Editura Logos.
DEX: *Dicționarul explicativ al limbii române*. Ediția a II-a, revăzută şi adăugită. Bucureşti, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2012.
DEXI: Dima, Eugenia (coord.), *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, Chişinău, Arc & Gunivas, 2007.

INTERNATIONAL TERMS IN ROMANIAN CONTEMPORARY PRESS. ORIENTAL LEXICAL INVENTORY

(Abstract)

This paper aims to analyze the most common lexical loans from oriental languages which appear in our contemporary language. They were taken from Arabic, Turkish, Persian, Chinese, Japanese, Korean and Indian languages. This lexical inventory was studied from the semantic, grammatical and etymological points of view. These words have developped new meanings in our language, more of them ironic or negative. Their spelling is variable. Excepts came from Romanian printed and on-line newspaper articles.

Cuvinte-cheie: împrumut, sens, ziare, limbi orientale, ortografie.

Keywords: loan, meaning, newspaper, Oriental languages, spelling.

Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”, Bucureşti
marin.rmihaela@gmail.com

BDD-A30970 © 2019 Editura Academiei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-13 23:59:59 UTC)